

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ג

שמשון הגיבור, על מה חשב כשאמר תמות נפשי עם פלשתים
איתמר אלדר (iseldar2@gmail.com)

1. וכן במדרש: 'יש שהרבו גבורתן לטובתן, ויש שהרבו גבורתן לרעתן, שהרבו לטובתן דוד ויהודה, שהרבו לרעתן שמשון וגלית...'
(קהלת רבה א, א)
2. 'וישלח ה' את ירבעל ואת בן ואת יפתח ואת שמואל - ירובעל - זה גדעון, ולמה נקרא שמו ירובעל - שעשה מריבה עם הבעל, בן זה שמשון, ולמה נקרא שמו בן - דאיתו מן, יפתח - כמשמעו. (ראש השנה כה ע"א)
3. השוואת דברי המלאך ודברי האשה:

<u>דברי המלאך</u>	<u>דברי האשה</u>
הנה נא את עקרה ולא ילדת וקרית ילדת בן	
ועתה השמרי נא ואל תשתי יין ושכר ואל תאכלי כל טמא	ועתה אל תשתי יין ושכר ואל תאכלי כל טמא
כי הנך הרה ילדת בן	ויאמר לי הנך הרה ילדת בן
ומורה לא יעלה על ראשו	
כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן	כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן
והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים	עד יום מותו

4. מלבי"ם (יג, ז): ויאמר לי הנך הרה - ומ"ש לה את עקרה לא הגידה מפני השלום (ויקרא רבה צו פ"ט) וכן לא ספרה מ"ש מורה לא יעלה על ראשו שזה נכלל במ"ש כי נזיר אלהים יהיה וכן לא אמרה מ"ש והוא יחל להושיע, כי אחר שהפלשתים משלו אז יראה פן יתודע הדבר ויהרגו את הנולד, והוסיפה עד יום מותו - והמלאך לא אמר זה בפ"י כי ידע שלפני מותו יחל מזירותו:

5. עתניאל בן קנז: ונתהי עליו רוח ד' וישפט את ישראל ויצא למלחמה ויפן ד' בידו את כושן רשעתים מלך ארם ונתעז ידו על כושן רשעתים (שפטים ג, י)

גדעון: ורוח ד' לבשה את גדעון ויתקע בשופר ויצעק אביעזר אחריו (שפטים ו, לד)

יפתח: ונתהי על יפתח רוח ד' ויעבר את הגלעד ואת מנשה ויעבר את מצפה גלעד וממצפה גלעד עבר בני עמון (שפטים יא, כט)

6. אבל תא חזי ותפעם רוחו, כד"א (שופטים יג כה) לפעמו, דהוה אתי רוחא ואזיל, ואתי ואזיל, ולא הוה מתישבא עמיה עדיין כדקא יאות, ועל דא כתיב (שם) ותחל רוח יהו"ה לפעמו, דכדין הוה שירותא, אוף הכא רוחיה אתער ביה ואזיל ואתער, ולא הוה מתישבא עמיה למנדע. (זהר ח"א קצד, א)

7. רלב"ג (יג, כה): ותחל רוח ה' לפעמו - ר"ל שכבר החלה רוח גבורה שהיתה בו מאת הש"י לפעמו וזה שפעם היה חושב להלחם עם פלשתים ופעם חושב להמנע מזה כפעמון זה שמכה אילך ואילך.

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ג

8. 'וכן הוא אומר: אחרי עיניכם - זה הרהור עבירה, שנאמר: ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני...' (ברכות יב ע"ב).

9. 'שמשון הלך אחר עיניו, לפיכך נקרו פלשתים את עיניו, שנאמר: ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו... תחילת קלקולו בעזה, דכתיב: וילך שמשון עזתה וירא שם אשה זונה וגו', לפיכך לקה בעזה, דכתיב: ויורידו אותו עזתה. והכתיב: וירד שמשון תמנתה! תחלת קלקולו בעזה היה... ויהי טוחן בבית האסורים - א"ר יוחנן: אין טחינה אלא לשון עבירה...' ('בבלי סוטה ט:').

10. האשה התמנית ודלילה:

<u>הסוד מפני האשה התמנית</u>	<u>הסוד מפני דלילה</u>
שְׁלִשִּׁים מַרְעִים	וַיַּעַל אֵלֶיהָ סָרְבִי פְלִשְׁתִּים
וַיֹּאמְרוּ לְאִשְׁתִּי שְׁמִשׁוֹן פָּתִי אֶת אִישְׁךָ וַיִּגְדֵּל לָנוּ אֶת הַחִידָה פֶּן נִשְׁרֹף אוֹתְךָ וְאֶת בֵּית אָבִיךָ בָּאֵשׁ הַלְיָרְשָׁנוּ קִרְאָתָם לָנוּ הָלֹא:	וַיֹּאמְרוּ לָהּ פָּתִי אוֹתוֹ וְרָאִי בָמָה כָּחוֹ גָדוֹל וּבָמָה נוֹכַח לֹא וְאֶסְרֶנּוּהוּ לְעִנּוּתוֹ וְאֶנְחֶנּוּ נֶתֶן לָךְ אִישׁ אֶלְךָ וּמֵאָה כֶּסֶף:
וַתִּבֶּךְ אִשְׁתִּי שְׁמִשׁוֹן עָלָיו וַתֹּאמֶר רַק שְׁנֵאתִנִּי וְלֹא אֶהְבֶּתִּנִּי	אִין תֹּאמֶר אֶהְבֶּתִּיךָ וְלִבְךָ אִין אִתִּי
וַיִּגְדֵּל לָהּ כִּי הִצִּיקְתָּהּ	וַיְהִי כִּי הִצִּיקָהּ לוֹ בַּדְּבָרִיהָ כָּל הַיָּמִים וַתֵּאֲלָצֶהוּ וַתִּקְצֹר נַפְשׁוֹ לָמוֹת: (יז) וַיִּגְדֵּל לָהּ אֶת כָּל לְבָבוֹ

11. דברי שמשון לדלילה: 'מוֹרָה לֹא עָלָה עַל רֹאשִׁי כִּי נָזִיר אֱלֹהִים אֲנִי מִבֶּטֶן אִמִּי'.

דברי המלאך לאשת מנוח: 'וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ כִּי נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן הַבֶּטֶן'.

12. השוואת המעמד בלחי למעמד בבית דגון:

<u>המעמד בלחי</u>	<u>המעמד בבית דגון</u>
וַיֹּאסְרוּהוּ בְּשָׁנִים עֶבְתִּים חֲדָשִׁים וַיַּעֲלוּהוּ מִן הַסֶּלַע:	וַיֹּאסְרוּהוּ בְּחֻשָּׁתִּים וַיְהִי טוֹחַן בְּבֵית הָאֲסוּרִים:
וּפְלִשְׁתִּים הִרְעוּ לִקְרָאתוֹ	וַיִּרְאוּ אוֹתוֹ הָעָם וַיִּהְלְלוּ אֶת אֱלֹהֵיהֶם
וַיֵּךְ בָּהּ אֶלְף אִישׁ	וַיְהִי הַמֵּתִים אֲשֶׁר הָמִית בָּמוֹתוֹ רַבִּים מֵאֲשֶׁר הָמִית בְּחֵייוֹ
וַיִּקְרָא אֶל ד' וַיֹּאמֶר אֵתָה נָתַתְּ בִּיד עֲבָדְךָ אֶת הַתְּשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְעַתָּה אָמוֹת בְּצָמָא וְנִפְלִיתִי בִיד הָעֶרְלִים	וַיִּקְרָא שְׁמִשׁוֹן אֶל ד' וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי ד' זָכְרִנִּי נָא וַחֲזָקִנִּי נָא אֶךְ הַפֶּעַם הַזֶּה הָאֱלֹהִים וְאֶנְקָמָה נָקָם אֶחָת מִשְׁתִּי עֵינִי מִפְּלִשְׁתִּים
וַיִּשְׁפֹּט אֶת יִשְׂרָאֵל בִּימֵי פְלִשְׁתִּים עֶשְׂרִים שָׁנָה	וְהוּא שָׁפֹט אֶת יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים שָׁנָה

13. 'ויקרא שמשון אל ה' ויאמר ה' אלהים זכרני נא וגו', מה זכירה היתה לו אצל הקב"ה והוא מתאוה לזנות, א"ר יהודה בשם רב אמר שמשון לפני הקדוש ב"ה רבון העולמים זכור לי עשרים שנה ששפטתי את ישראל ולא אמרתי לאף מהם העבר לי מקל ממקום למקום, מהו האלהים ואנקמה נקם אחת משתי עיני מפלשתים א"ר אחא אמר לפניו רבון העולם תן לי שכר עיני אחת בעוה"ז ושכר עיני אחת תהא מתוקנת לי לעתיד לבא...' (במדבר רבה ט')